

28 Юли 2009 | Интервю

София Кузева-Чернева: Да пазим самобитността си, за да ни цени и светът

Отшумяха аплодисментите за XIII международен СОФИЯ ФИЛМ ФЕСТ. Сред неговите гости бе и българската актриса София Кузева-Чернева. Долетя от Германия, за да представи като изпълнителка на главната роля дебютния филм на австрийския режисьор Бернхард Камел „Дъщерята“. Почитателите на родното кино свързват София с бунтарката Дана от култовия през 80-те години филм „Вчера“.

Зодия Близнаци съм. Мили спомени ме връщат към родния Смолян и нашепващата легенди Орфеева Родопа. Майка ми бе инженер, а баща ми - артист. Заради татко се преместихме в Хасково, дето той стана съосновател на театралната трупа.

- София, явно влюбването в театъра идва от баща ви?

- В Хасковския театър, образно казано, и проходим, и проговорих.

Гледах всички репетиции, спектакли. Влюбих се дори в миризмата на сцената, на завесата. Кариерата ми започна още на 5-годишна възраст като едно от децата на Нора от едноименната пиеса на Ибсен. Хване ли те веднъж театралната „болест“, няма спасение.

Случих на добри учители в гимназията. Без колебание кандидатствах и в НАТФИЗ. Подготви ме за изпитите голямата актриса, прекрасната Мария Стефанова. Радвам се, че през март т.г. и тя дойде в Дома на

киното на представянето на „Дъщерята“. Благодарение на опита и доверието ѝ бях приета в класа на проф. Енчо Халачев и асистент проф. Снежина Танковска. Без да се хваля, бях сред любимките на проф. Халачев. Имах и колебания ще се справя ли с ангажиментите в театралната академия. Още в първи курс се хвърлих в най-дълбоките води - повериха ми ролята на Дана от „Вчера“. Щастлив миг ми подари съдбата. По-точно - аз си го извоювах. Късмет бе да тръгна на дългото пътуване в света на киното с режисьора Иван Андонов. Снимахме в Пловдив и аз се скъсах от пътуване до София.

Приела, че театралното посвещение е най-важно за мен, не исках да прекъсвам следването. Предпремиерата на „Вчера“

излезе в някогашното кино „Левски“. Сетне филмът обиколи страната, спечели само положителни оценки. Последваха покани за нови киноролки. С режисьора Тодор Стоянов и оператора Венец Димитров заснехме „Хоризонтален пейзаж“.

Появи се и „Вампир“. Невероятно удоволствие за мен, студентката, бе в този филм да партнирам на незабравимата Невена Коканова в ролята на майка ми. Следващите ми ангажименти бяха в „Разводи, разводи“ и други десетина заглавия.

Харесаха ме и за първите наши телевизионни реклами. Дори спечелих награда за най-добър клип с режисьор Жезко

Давидов. Говорейки за „Вчера“, с болка си припомням колко филми, и то какви, се правеха годишно някога. Кой и защо

закри стотиците киносалони, пълни с жадни за истинското изкуство зрители? Преди 20 г. завърших НАТФИЗ и се очерта

перспективата като несофийски жител да отида в извънстоличен театър. Не исках, подобно на мнозина, с омъжване да

реша оставането в София. Е, с промените от 1989 г. и разцепването на трупата на театър „София“ дойде и поредният ми

щастлив шанс. Женският празник 8 март 1990 г. ми дари назначението в чудесния колектив от таланти артисти. Сред

тях останах три сезона. Днес с благодарност се връщам към ролите ми на професионална театрална сцена. В онова

незабавимо време успях и да се омъжа за актьора Панчо Чернев от Младежкия театър. Бяхме добри на сцената, обичани

от колеги, режисьори и публиката. Естествено, мечтите ни бяха възвишени, нали посвещението ни е на другите. Уви, в

началните демократични години заплатите бяха мижави, не се живееше с тях. Семейният съвет на София и Панчо Кузеви

(усмихва се) реши съпругът ми, който е бил стипендиант на Хумболтовия университет, да започне работа в Българския

културен център в Берлин. Аз умувах цял сезон, но след като радостта от заснетите филми и добре развиващата се

кариера в театър „София“ не ни нахраниха, последвах любовта на живота си в Германия.

- Все още култови реплики от „Вчера“, почерпани от живота, се повтарят като: „Строил съм ги за кино, др. Цончев...

Безопасно е, от кино не се забременява“, „Сега ще видите кон боб яде ли?“, „Как може истината да се дели на две части? Че тя е една цялата истина“. И „бисерът“ на Ростислав (в ролята Георги Стайков): „Само от добър приятел става качествен

предател“. Риск ли бе за 19-годишната студентка София ролята на Дана или доверие в режисьора, колегите, в собствената дарба?

- Трудно ми бе да направя първата си кинороля. Нямах понятие какво е камера, осветление, грим, костюми. Но бе незабавимо време, сякаш стъпвах на палци. Режисьорът Иван Андонов създаде невероятна творческа атмосфера.



Обичта, доверието му се предадоха на всички артисти. Усети се и във филма, превърнал се в класика. Имаше магия, сетивата бяха отворени към приятелите, колегите. Направихме един от най-добрите и до днес български филми.

- Урокът на „Вчера“ помагаше ли ви в следващите пътувания из света на седмото изкуство, театъра, но и към себе си?
- Разбира се. Киното изисква максимална концентрация, да впрегнеш всичко - тяло, мисъл, сетива. Заснемеш даден епизод и край, връщане назад няма. Несравними са усещанията в театъра и пред камерата. От сцената актьорите чувстваме разбиращите, но и критични очи на публиката. Първата ми голяма роля на професионална сцена бе в „Ангели чудовища“. Дълго се борих с безкрайно големия текст, притеснявах се, че срещу мен излизаха известни артисти като Петя Силянова и Ивайло Герасков. Доизграждах образа на моята героиня Леан и след премиерата. Едва след десетото представление си казах: „Направих ролята, щастлива съм с нея“. Развитието дойде и с помощта на публиката, взаимоотношенията с нея на спектаклите. Но съвсем други са радостта и усещането да играеш пред камера. Гледайки днес екранните ми героини, защитени на 19, 20, 25 години, се питам: Защо тук или тук не съм била по-задълбочена, по-съвършена. Така че урокът от „Вчера“ остава много важен. Дано не отегча читателите на вашия хубав вестник, но иска ми се да споделя и друг киномиг по пътя към „Дъщерята“. След успеха на „Вчера“ се обади режисьорът на руския филм „Тримата мускетари“ Георгий Юнвалд-Хилкевич. Търсеше главна изпълнителка за проекта си „Изкуството да се живее“ (той бе и съсценарист на лентата по разказ на Исак Бабел). Обиколил Русия, Украйна, Литва, Полша, Чехия, Унгария, преди да получи мои снимки, да изгледа кадри от филмите ми в Киноцентър „Бояна“. И да изрече паметните думи: „Това е момичето, което съм сънувал. Тя е от моите сънища“. Последната ми студентска година съвпадна със снимките в Москва сред бляскавото обкръжение на великите Олег Табаков, Боярски, Петренко. Единствено моите костюми, т.е. на Катя, бяха изработени по скици на знаменития моделиер Зайцев. Имах като Катя прекрасни тоалети. Специално за героинята ми бе извикан известен гримьор от Талин. Аз, 22-годишната българка, родена сред планината на певци и комити, бях звезда до звездите. Участието ми в „Изкуството да се живее“ също бе майсторска школа за мен. Не смеех в България да споделя радостта, късмета да снимам в чужбина. В ония години не приемаха с добро око дори участия в копродукции в братски страни. Боях се от завистта, от зловни подмятания: „Е, тая по-особена ли се смята?“ Дойде и поканата за среща с публиката. Премиерата на „Изкуството да се живее“ в московския Дом на киното бе впечатляващо културно събитие, събрало на екрана и в залата руския артистичен елит. Както казах, пореден урок, но и признание за младата българска студентка...

В началото на 90-те години се оказах сред малцината щатни артисти. Имах интересни задачи. Да разреши дилемата оставане в театър „София“, или да последвам обичания партньор в живота, подсказа корифеят на родното кино и театър Иван Кондов, директор на моя театър през 1993 г. С обещанието: „Винаги си добре дошла тук“, помогна да направя вярната крачка, да запазя семейството си. В Берлин се озовах с единствените немски думи: „Добър ден“ и „Довиждане“. Не питайте как се адаптирах, как ден след ден учех новия език. Панчо от сутрин до вечер беше на работа, а аз в самотата си мечтаех да се върна в България. Трудно бе осъзнаването, че съм в страна, където никой не ме познава, не се интересува колко филма съм заснела, колко роли съм дарила на нашата сцена. Обичана, възхвалявана в България, Русия, в Германия оставах неизвестна, тръгнах от нулата. Но трябваше и тази „роля“ на съдбата да овладее. Представят ли си младите хора, загърбващи с лека ръка родина, родители, вековни корени и традиции, какво ги очаква в „тая пуста чужбина“. Аз не си представях и затова все ще болея за България. С усвояване на езика вече възприемах живота не като туристка за 4-5 дни. Харесваше ми, че бяхме заедно със съпруга ми. За мен семейството е свято, то е и доверие, и сила, разбиране, не само любов. Естествено, не единствено розови неща споделяме, имали сме и трудни моменти. И двамата доказахме, защитихме партньорството и в брака, и в работата.

- Щастливка сте с голямата любов.
- И с единствената. Има го и във „Вчера“. Вярвам в голямата любов, в голямото партньорство. Приемам и отношенията родители-деца за партньорство. А с интервюто съм откровен партньор и с приятелите на вестника. И вчера, и днес не се изживявам като звезда. Затова с открито сърце през март споделих с родната публика връщането ми към големия екран с „Дъщерята“. А при читателите се връщам със съкровени спомени, които ме правят по-уверена, по-щастлива. Независимо къде сме, пред кого се доказваме, ако не се допълваме, закъде сме? Липсва ли искричката, не се получава дори откровен разговор... Първата ми стъпка в Германия към любимата професия бе да покоря тамошния театър, макар и с акцент. Извоювах си два ангажимента. Уви, не останах очарована. Тръгнах с любовна история по Лопе де Вега, много помпозен проект. С немски режисьор репетирахме във Франция артисти от Германия, Литва, Италия, Франция, Швейцария и канадец, който днес вече е филмова звезда. Двамата с Панчо бяхме единствените българи. Обиколихме Европа. Въпреки интересната, провокативна роля, добре защитена от мен с великолепните ми костюми, не това е моят театър. Друго усещане, друга нагласа, далеч от мен бе работата по международния проект. Въобще немската режисура не ме ощастливи, тя не е моя. Следващото ми участие в родината на Гьоте и Бетовен бе в пиеса за деца. Играехме в Двореца на културата в Берлин. От България толкова години не ме потърсиха за театрална или кинороля, но от Русия отново ме ангажираха. В търсене на път към храма на Мелпомена и към големия екран дойде момент с Панчо да се замислим защо все още сме двама. Раждането на дъщеря ни Кристиа, отглеждането ѝ отново ме откъсна от сцената. Не съжалявам, защото майчинството е божи благослов, неопикуемо щастие. Едва преди четири години потърсих агенция за наемане на артисти. Ще си позволя още един съвет към младите колеги: да не мислят, че и перфектно да говорят езика в чужбина, могат да звъннат в агенция и да се представят: „Аз съм артистът Х от България“. На Запад си никой. И минават години, преди да ви предложат пробни снимки. А дали ще ви харесат и за каква роля, кой знае? Сигурно съм късметлийка, защото дочаках лелеяната мечта да играя в сериозния филм „Дъщерята“.
- Отказвайки добре платени предложения за немски сериали, защо се доверихте на неизвестния австрийски режисьор Бернхард Камел? С какво неговият сценарий привлече дъщерята на достойни българи, обогати ли дъщерята и майката София филмовият образ?
- Интересни въпроси (засмива се), изискващи откровение. Докато чаках моята тема, снимах дребни неща, копнеех за хубава, жива роля, а не да застана за няколко епизода пред камерата. Може ролята да не е голяма, важното е да има

възбуждащ ме материал, дух. Т.е. жив истински човек. Режисьорът Камел е и сценарист, и оператор, и продуцент. След прецизно търсене на Дъщерята в няколко страни, попада на немската ми агенция. Впечатлиха ме организацията му, професионално изпитаният сценарий. Тръгнах за Австрия като на авантюра, доверявайки се на режисьор без опит. Авантюра и за него бе да ме наеме само след изглеждане на 5-минутен клип за филмовите ми участия.

- Има ли талант, ясен поглед, има и успех.

- Нещо трепва в сърцата. Не можех да си позволя грешен ход на моите години, което би било фатално. Ролята е за жената, бореща се да достигне истината, да открие своето „аз“. С две думи, Дъщерята търси отпътувалия преди 25 години баща. На 40 години отново се запитах какво става с мен. Да, имам задружно семейство, чудесно дете. Питам се струваше ли си да стоя у дома. С точните отговори на тези и подобни въпросителни се получи магията във филма. Водеща бе емоцията, преосмислянето на героинята от личностна гледна точка. А и режисьорът-оператор бе въоръжен с най-модерна техника. На места обаче се разминавахме по отношение на емоциите. Намираше, че и от мълчанието ми блика чувство, а аз молах и търсех повече емоции. Срецинахме се някъде по средата и направихме хубав филм.

- „Дъщерята“ помогна ли на отношенията с родителите ви, с вашата дъщеря?

- Отново непривичен въпрос. Питате за дъщерята въобще (усмихва се). Невероятно здрава е връзката с майка ми въпреки държавите между нас. Майчината обич е всичко. Мисля, че и аз съм добра майка. Отношението към свидната ми майчица и към слънчевото ми щастие Криста повлия на ролята ми в „Дъщерята“. Между другото, предложих и режисьорът прие ролята на майката във филма да е за Меглена Караламбова. Г-н Камел бе отворен към препоръките ми дори „майка“ ми да говори на български език. Ништим връзката майка-дъщеря, та се сетих за заръката на родителите ми на тръгване към кандидат-студентските изпити: „Запази се такава, каквато си“. Тогав ми бе любопитно защо именно това поискаха. Сетне открих, че да бъдем себе си, налага животът, изкуството. Баща ми бе против избора ми, но след „Вчера“ започна да се гордее с мен. Дъщеря ми е родена в Германия. С татко й решихме детството й у дома да е под знака на родния ни български език. Сега чудесно говори и двата езика. Нишката, заплетена от дедите и от майка ми с чест и обич, продължава към мен и Криста и няма да я прекъснем. В Германия се научих да живея и сама, без родители. Самотата не ме измъчва, в нея намирам себе си, водещи ме напред искри ме карат да се събуждам щастлива и с усмивка да поздравявам изгрева. Заради семейството с години бях отделена от професията ми. В Германия не по задължение, а с вяра и дух поддържахме българските традиции, зачитаме светите християнски празници, не забравяме 3 март, 24 май. За първи път м.г. на Бъдни вечер, Коледа бяхме в София и тримата. За Криста спазването на обичаите с баба и дядо, с роднините бе неопишимо възбуждащо. Играхме нашенски хора. Въобще възрастните добре се представихме (смях). Връзка с майчината люлка е и това, че в Германия срещахме приятелите си с традиционни български ястия. Съучениците на дъщеря ни знаят и уважават символа на мартеницата, много обичат да похапнат баница. Обижда ме непознаването на България. Разбирайки, че съм българка, германците с дежурна усмивка саодоволно изричат: „А, столицата ви Будапеща е много хубава“. Старая се дори на непознати с гордост да разказвам кои сме ние, българите, колко величие има в историята ни, колко таланти в науката и изкуствата сме дали на света.

- По БНТ имаше шоу с Т. Колев „Как ще ги стигнем американците?“ В този смисъл различава ли се немската театрална школа от българската, трябва ли да гоним европейския театър или от нас може нещо да се купи? В изкуствата необходимо ли е надбягване, или трябва просто себе си да бъдем?

- Не, трябва да останем такива, каквито сме. Хареса ли ни някой и иска ли да ни приеме, да заповяда, но да пази достойнството ни. Уверена съм, че печелим - поотделно или като народ, когато тежим на мястото си с богатството ни, пренесено през вековете. А не да се правим на други. Важи и за театъра, киното, операта и т.н. Защо да сме немци или американци? Всички българи трябва да се уважаваме, да пазим самобитността си, за да ни цени и светът. В миг на самота всеки българин нека се запита накъде пътуваме? Не може само меркантилното да е водещо. Демонстриращите агресия, прагматичност не са щастливи. Да се пазим в „търсене на келепира“ по байганъовски, да не продадем душата си на дявола. Ето ви пример с австрийския режисьор г-н Камел - потърси и намери своята тема, защити името си в големия свят на киното. На премиерата на „Дъщерята“ по време на фестивала „Диагонали“ в Австрия получих комплименти, макар публиката да се раздели на две групи. Едната отсъди: „Това не е нашето кино“. Опонентите им бяха впечатлени от моята и на целия екип работа. Каквото и да изричат, както и да възприемат света, австрийците, а и други народи не изневеряват на родовата памет. Само така ще сме истински, ще накараме и Европа да ни приема като равностойни партньори...

Нека завършим изповедта ми с това, с което трябваше да тръгнем - с благодарност към Стефан Китанов-Кита, както наричат точния поглед, ерудиция, духа на София филм фест. Благодаря му за доверието, за поканата да представя пред българската публика „Дъщерята“, да се завърна в София. Да, Кита е невероятен организатор, издигна СФФ до големите международни кинофоруми.

- Със заглавието на знаковата лента на Рангел Вълчанов „А сега накъде“ питам накъде София Кузева-Чернева пътува.

- Към себе си, към семейството си и към очаквания на нови интересни, предизвикателни задачи. Нямам все още конкретно предложение, но се надявам, че след премиерата на „Дъщерята“ в Австрия, България и Германия ще последват нови ангажименти. Доказвах, че не само с българския и руския, но и с немския език мога да бъда убедителна на екрана, да накарам хората да се замислят.

Интервюто взе

Иванка ИВАНОВА